

Nr 143

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1956/57 till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under andra huvudtiteln (punkten 35, s. 79—126 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 4 januari 1956) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna den personalförteckning för fångvårdsanstalterna, som föreslagits av departementschefen, *dels* fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas under budgetåret 1956/57, *dels ock* till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 18 226 400 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 16 587 400 kronor.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 har departementschefen samma dag tillkallat tre sakkunniga med uppdrag att framlägga förslag till åtgärder för genomförande av den vid 1953 års riksdag beslutade administrativa omläggningen inom fångvården och till ändringar i fångvårdsstyrelsens organisation efter reformens genomförande. De sakkunniga, som antog benämningen *fångvårdens organisationskommitté*, har med skrivelser den 26 februari, den 31 mars och den 24 april 1954 överlämnat förslag *dels* till regler och anvisningar för behandlingsplanering i fångvårdsanstalt som ingår i anstaltsgrupp, *dels* till registreringsåtgärder avseende i sådan anstalt intagna, *dels* till bestämmelser beträffande fångvårdsanstalternas ekonomiska förvaltning och kassarörelse, *dels ock* till instruktioner för fångvårdsdirektör, fångvårdsinspektör, överläkare vid psykiatrisk avdelning, ingenjör och fångvårdsassistent. Den 30 september 1954 har kommittén överlämnat betänkande (stencilerat) angående fångvårdsstyrelsens organisation. Den 24 oktober 1955 har kommittén överlämnat sitt slutbetänkande, kallat Råjongplanens fullföljande (SOU 1955:40). Härefter redovisar kommittén resultaten av den administrativa reformen — vilken avsåg bildandet av anstaltsgrupper för det ordinära fångklientelet — samt föreslår bl. a. att nya grupper bildas av anstalterna för förvarade och internerade samt för fångvårdens ungdomsklientel.

En redogörelse för organisationskommitténs förslag ävensom vissa förslag av fångvårdsbyggnadsutredningen och fångvårdsstyrelsens petita samt

däröver avgivna yttranden har intagits i statsrådsprotokollet (s. 80—114), till vilket utskottet får hänvisa.

Departementschefen anför inledningsvis följande allmänna synpunkter rörande bland annat det s. k. räjongsystemet.

Genom 1953 års riksdags beslut angående indelning av fångvårdsanstalterna för det ordinära fångklientelet i anstaltsgrupper togs ett avgörande steg för en administrativ nyordning inom fångvården. Reformen väntades medföra såväl administrativa förenklingar som ett kraftigare betonde av vårdsynpunkterna. Anstalterna skulle gruppvis samverka under ledning av en större och i vårdtekniskt hänseende bättre utrustad anstalt såsom centralanstalt. Frågor om de intagnas placering och förflyttning samt åtskilliga andra ärenden rörande deras behandling decentraliserades från fångvårdsstyrelsen till styresmännen för dessa centralanstalter. En bättre organisation av det kamerala arbetet och av ledningen för arbetsdriften genomfördes. Dessa frågor bedömdes såsom betydelsefulla för att underlätta en effektivare behandling av de intagna. Ungdoms- och säkerhetsanstalterna med sitt mera komplicerade klientel lämnades tills vidare åsido. Räjongindelningen för det ordinära fångklientelet trädde i kraft den 1 oktober 1954.

Vid framläggande av förslag angående vissa anslag till 1955 års riksdag (prop. 140) redogjorde jag för fångvårdsbyggnadsutredningens förslag till ny- och ombyggnader av ungdoms- och säkerhetsanstalter samt för utredningens förslag till personalorganisation för dessa. Jag framhöll att frågan om ett genomförande av anstaltsgrupperingen beträffande dessa anstalter torde vid lämplig tidpunkt få upptagas och övervägas med ledning av vunna erfarenheter. Statsutskottet uttalade (utl. nr 142) att dess vederbörande avdelning under hösten 1954 varit i tillfälle att vid besök på fångvårdsanstalten i Härnösand ta något närmare kännedom om hur anstaltsgrupperingen i praktiken tedde sig. Ehuru räjongplanen tillämpats alltför kort tid för att tillåta några säkra slutsatser, hade utskottets allmänna intryck av den nya ordningen varit övervägande gynnsamt. Utskottet hade därför intet att erinra mot vad jag anfört om att frågan om ett genomförande av anstaltsgruppering även för ungdoms- och säkerhetsanstalterna vid lämplig tidpunkt upptoges och övervägdes med ledning av vunna erfarenheter.

Fångvårdens organisationskommitté har utfört en noggrann undersökning om erfarenheterna av räjongsystemets tillämpning inom anstalterna för ordinärt fångklientel. Kommittén har konstaterat, att det nya systemet fungerar tillfredsställande och väl motsvarar förväntningarna vid dess tillkomst. Särskilt vägande synes vara att vården av de intagna blivit bättre och mera ändamålsenlig. Kommittén har med hänsyn till de vunna erfarenheterna rekommenderat att räjongsystemet nu införes även för säkerhetsanstalter och för anstalter för unga. Detta förslag har också tillstyrkts av flertalet remissinstanser.

Vad beträffar säkerhetsanstalterna synes någon tvekan icke kunna råda om lämpligheten att nu övergå till räjongsystemet. Visserligen pågår för närvarande vissa utbyggnader på Hall och uppförande av sidoanstalter till denna anstalt, men redan i sitt nuvarande skick lämpar sig Hall i samverkan med det närbelägna Håga såsom centralanstalt för förvaringsklientel. Det är synnerligen angeläget att de administrativa förenklingar och de förbättringar av vårdarbetet som står att vinna genom räjongsystemet snarast möjligt kommer även förvaringsklientelet till godo.

Fångvårdsstyrelsen har mot förslaget huvudsakligen invänt, att styres-

mannen på Hall såsom fångvårdsdirektör skulle få en alltför betungande arbetsbörda. Om några speciella svårigheter av dylikt slag skulle visa sig efter genomförandet, torde erforderliga jämkningar då få vidtagas. Det kan dock knappast vara något skäl att nu tveka inför reformen.

Beträffande den föreslagna ungdomsråjongen föreligger den svårigheten att flera av de anstalter som nu står till förfogande i vissa avseenden icke är lämpliga för sitt ändamål. För det klientel, som döms till ungdomsfängelse, kommer visserligen moderna och mycket väl utrustade anstalter att stå till förfogande på Roxtuna och Skenäs, men annorlunda ställer det sig för de ungdomar som döms till vanligt fängelse eller straffarbete. Detta förhållande framhöll jag redan förra året, då ett principförslag i ämnet framlades för 1955 års riksdag (prop. 140). Sälunda anförde jag då, att anstalterna i Uppsala, Nyköping, Ystad och Västerås alla är av ålderdomlig typ och att de visserligen på senare år upprustats och förbättrats men dock är opraktiska och relativt dyra i drift. Jag ansåg emellertid såsom ofrånkomligt att de icke kunde omedelbart ersättas med moderna anstalter utan alltjämt måste vara i bruk under en följd av år och föreslog vissa åtgärder för att förbättra deras kapacitet. Även statsutskottet (utl. nr 142), som tolkade det föreliggande förslaget så att detta icke borde uppfattas som en definitiv lösning utan snarare innebar att en bättre ordning än den rådande tillskapades intill dess omständigheterna medgav en mera definitiv lösning, ansåg att förslaget väl icke i allo var tillfredsställande, men hyste betänkligheter mot att föreslå riksdagen att begära ytterligare utredningar rörande fångvårdens förhållanden.

Det uttalande statsutskottet sålunda gjort anser jag vara väl avvägt. Det är enligt min mening icke möjligt att åstadkomma en ungdomsråjong som i fråga om anstaltsbeståndet från början är fullt tillfredsställande. Å andra sidan anser jag att de anstalter, som nu kan ställas till förfogande, bör kunna tjäna sin uppgift, till dess det blir möjligt att genomföra moderniseringar över hela linjen. Jag vill alltså icke nu föreslå några ändringar i det föreliggande och till stor del av riksdagen redan godkända byggnadsprogrammet för de närmaste åren beträffande fångvårdens anstalter. Frågan om nybyggnader för det unga fångklientelet bör upptagas så snart det visar sig lämpligen kunna ske.

Då det gäller att ta ställning till anordnandet av en ungdomsråjong, måste även beaktas att det klientel som ifrågakommer för denna råjong tillhör två grupper av intagna med olika slags brottspåföljder. Ett sammanförande av dessa båda grupper på samma anstalt bör, såsom även statsutskottet understryker i nyssnämnda utlåtande, icke äga rum. Därigenom uppkommer emellertid vissa svårigheter för den personal, som har ledningen av behandlingsarbetet. Skenäs kan icke fungera såsom centralanstalt i vanlig mening, då de unga fångar som dömts till ordinärt frihetsstraff icke kan intagas där. Å andra sidan är det, såsom från flera håll påpekats, angeläget att vården inom båda grupperna blir likartad och att sålunda de erfarenheter, som vunnits på de egentliga ungdomsanstalterna, också kan komma det unga fångelseklientelet tillgodo. Såsom en mera provisorisk lösning, vilken längre fram då tillfälle därtill kan visa sig bör ersättas med en bättre ordning, torde enligt organisationskommitténs förslag Skenäs i samverkan med Nyköping få fungera såsom centralanstalt. Trots den ogynnsamma splittringen av centralanstalten torde dock ett införande av råjongsystemet för ungdomsgruppen medföra betydande fördelar, främst för vårdarbetet.

Vad särskilt beträffar uppgiften såsom råjongpsykiater har ungdomsfängelsenämnden framhållit, att det icke är praktiskt genomförbart att lägga dessa uppgifter på den överläkare, som är anstaltschef vid Roxtuna. Organisationskommitténs förslag innebär att överläkaren på Roxtuna skall

tjänstgöra som gruppens psykiater med det undantaget att sinnesoroliga och särskilt svårbehandlade unga fångar liksom hittills skall kunna mottagas på den för sådana intagna särskilt anordnade psykiatriska avdelningen i Malmö och vidare på Håga sjukhus samt att fortlöpande psykiatrisk kontroll av de på Ystad- och Hilderoanstalterna intagna även i fortsättning- en bör mot särskilt arvode utövas av överläkaren vid centralanstalten i Malmö. På överläkaren vid Roxtuna skulle alltså falla en ganska betungande skyldighet att besöka andra anstalter inom gruppen. Särskilt måste regelbundna besök göras på Skenäs och i Nyköping. Det kan uppenbarligen vara förenat med svårigheter för en anstaltschef att medhinna dessa resor. Frågan kommer emellertid i ett annat läge om, såsom jag i det följande föreslår, vid Roxtuna inrättas en ny tjänst såsom förste läkare. Det bör vara möjligt för dessa båda läkare att medhinna såväl arbetet vid Roxtuna som de angivna uppgifterna vid anstaltsgruppen. Jag vill sålunda uttala, att överläkaren på Roxtuna i princip bör ha ansvaret också för räjongpsykiateruppgifterna i nyss angiven omfattning och att det bör ankomma på honom att på lämpligt sätt fördela arbetsuppgifterna mellan de båda läkarna.

Organisationskommittén har föreslagit, att inom ungdomsräjongen skall mottagas — förutom de till ungdomsfängelse dömda — sådana unga fångar som vid intagningstillfället icke uppnått 22 års ålder samt därutöver, i mån av platstillgång efter prövning från fall till fall, även dömda i närmast äldre årsklasser. Fångvårdsstyrelsen anser, att det icke bör komma i fråga att schematiskt överföra alla unga fångar, tillhörande vissa åldersgrupper, till anstalt inom ungdomsräjongen utan att dit borde hänvisas endast sådana dömda som med hänsyn till strafftidens längd och personliga förhållanden vore i behov av särskild utbildning och vård. Fångvårdsstyrelsen har även framhållit, att anstalterna i Uppsala, Nyköping och Ystad allttjämt är belagda med ungdomsfängelseelever och att det icke kan beräknas när dessa anstalter kan tagas i anspråk för unga fångar. Antalet till fängelse och straffarbete dömda som vid straffverkställighetens början icke fyllt 22 år uppgick den 1 januari 1955 till 215 eller ungefär samma antal som hela det tillgängliga antalet platser.

Vad kommittén föreslagit rörande omfattningen av det klientel, som bör hänföras till ungdomsräjongen, anser jag — med hänsyn till att anstalterna inom denna räjong kommer att erbjuda relativt goda differentieringsmöjligheter — böra i princip godtagas. Vid tillämpningen därav bör dock Kungl. Maj:t äga frihet att med hänsyn till de anstalter som står till förfogande för klientelgruppen unga fångar vidtaga nödvändiga jämkningar. Som allmän regel bör dock de som vid verkställighetens början icke uppnått 22 års ålder generellt hänvisas till ungdomsräjongen. Därest det i undantagsfall skulle visa sig, att bland dem finns någon som lämpligen bör intagas inom annan anstaltsgrupp, torde beslut därom få meddelas enligt de regler som gäller om förflyttning av intagen från en anstaltsgrupp till annan eller om intagning inom annan anstaltsgrupp än den fångvårdsstyrelsen bestämt. I vissa fall bör, såsom kommittén föreslagit, även sådana som fyllt 22 år kunna hänvisas till ungdomsräjongen. Dessa spörsmål och andra frågor som sammanhänger med inrättandet av de nya räjongerna torde få närmare behandlas vid framläggandet av förslag till erforderliga ändringar i lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m.

Departementschefen övergår därefter att behandla de olika av fångvårdens organisationskommitté, fångvårdsbyggnadsutredningen och fångvårdsstyrelsen framlagda förslagen.

Departementschefen föreslår, att räjongsystemet införes jämväl för säkerhetsanstalter och för anstalter för ungt klientel.

De båda grupperna bör indelas på följande sätt (centralanstalten nämnes först):

säkerhetsanstalterna: Hall, Norrköping, Karlstad, Kalmar, Västervik, Orretorp, Sjöboda;

anstalterna för ungt klientel: Skenäs med Aspliden, Roxtuna, Hildero för ungdomsfångelseklientel, Nyköping, Västerås, Uppsala, Ystad samt fyra mindre kolonier (ännu ej anskaffade) för straff- och fängelsefångar.

Kungl. Maj:t bör emellertid såsom hittills gällt om räjongerna för det ordinära fångklientelet vara oförhindrad att företaga de jämkningar i fördelningen av anstalterna på samtliga räjonger, som kan visa sig ändamålsenliga. Vid tillkomsten av nya anstalter bör det ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om deras inplacering i anstaltsgrupp.

Gruppen av säkerhetsanstalter kommer att omfatta 418 platser, och gruppen av ungdomsanstalter — efter ombyggnad och nyanskaffning — 395.

Håga sjukhus bör vid sidan av sina uppgifter som rättspsykiatrisk undersökningsstation samt sinnessjukhus, avsett för fångvården i dess helhet, tills vidare, intill dess särskilda lokaler härför hunnit färdigställas inom Hallanstalten, fungera även såsom särskild psykiatrisk avdelning för gruppen av säkerhetsanstalter. Med avseende på arbetsdrift och kassarörelse föreslås sjukhuset alltjämt skola administreras från centralanstalten Hall. Sjukhusets överläkare bör såsom hittills varit fallet tillika tjänstgöra som centralanstaltens psykiater. Den psykiatriska verksamheten vid övriga säkerhetsanstalter bör tills vidare liksom hittills utövas av arvodesanställda läkare.

Vad beträffar personalorganisationen biträder departementschefen helt de yrkanden, som organisatoriskt och lönemässigt ansluter sig till redan existerande räjongbildningar och hänvisar till statsmaktens beslut år 1953. De av departementschefen biträdda förslagen är följande.

1. Tjänsteförändringar

a) säkerhetsanstalterna

1 direktör Ca 29 — fångvårdsdirektör Ca 32 (Hall)

1 assistent Ca 22 — fångvårdsassistent Ce 23 (Hall)

Med befattningen som kamrerare (Ca 25) på Hall förenas de arbetsuppgifter, som sammanhänger med anstaltens ändrade karaktär som centralanstalt.

b) anstalterna för unga

1 direktör Ca 27 — fångvårdsdirektör Ca 32 (Skenäs)

1 assistent Ca 22 (redogörare) — kamrerare Ca 25 (Skenäs)

1 assistent Gg 20 (lärare) — assistent Ce 23 (Skenäs)

2. Personalförstärkning

a) säkerhetsanstalterna

- 1 fångvårdsinspektör Ca 29 (Hall)
 - 1 ingenjör Ce 25 (Hall)
 - 1 kansliskrivare Ce 15 (kamreraren Hall)
 - b) anstalterna för unga
 - 1 fångvårdsinspektör Ca 29 (Skenäs)
 - 1 ingenjör Ce 25 (Skenäs)
 - 1 kansliskrivare Ce 15 (kamreraren Skenäs)
 - 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål (Skenäs) samt utbyte av 1 sådant biträde vid anstalten i Ystad mot tillfällig skrivhjälp.
- Arvode till styresmannen i Ystad för tillsyn av kolonien Hildero, 360 kronor, utgår.
- Kostnaderna för de biträdda yrkandena uppgår till 117 200 kronor.

I enlighet med fångvårdsbyggnadsutredningens förslag och under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som kanslibiträde (Ce 11) å direktörsexpeditionen å Hall uppflyttas till kontorist (Ce 13).

I samband med fångvårdsbyggnadsutredningens förslag till personalorganisation inom ungdomsräjongen understrykes först utredningens uttalande i principfrågan. Personalorganisationen bör anpassas efter ungdomsvårdsskolorna. Det gäller att för denna räjong hålla en relativt stor personalorganisation, sammansatt av väl kvalificerade befattningshavare. Betydelsen även ur samhällets synpunkt av att det finnes pedagogiska och andra personliga förutsättningar hos de anställda, så att var och en genom sina insatser kan medverka till att klientelet å dessa anstalter för unga med icke tidsbestämda straff återanpassas i samhället kan ej nog framhållas. För att dessa betydelsefulla arbetsuppgifter skall kunna fullgöras på ett ur samhällets synpunkt tillfredsställande sätt måste personalen besitta samma kvalifikationer som närmast jämförliga personalgrupper vid ungdomsvårdsskolorna. Tjänstebeteckningarna för tillsyns- och arbetsledarpersonalen bör anpassas efter vad som gäller vid dessa skolor.

Mot bakgrunden av dessa synpunkter bör styresman vid större sluten sidoanstalt inom ungdomsräjongen, för närvarande Västerås (44 platser) och Uppsala (48 platser) inplaceras i lönegrad Ca 27 med tjänstebenenämningen anstaltsdirektör (lönegrad 23 inom räjongerna för det ordinära klientelet).

Till Nyköpingsanstalten — som skulle komma att för det unga straffarbets- och fängelseklientelet fungera som ett annex till huvudanstalten — återkommer departementschefen i det följande. Styresman vid annan sluten sidoanstalt inom ungdomsräjongen bör placeras i lönegrad 23 med tjänstebenenämningen föreståndare (lönegrad 21 inom räjongerna för det ordinära fångklientelet).

Ehuru departementschefen är väl medveten om betydelsen av att styresmännen vid anstalterna för ungt klientel i högre grad än kollegerna vid andra anstalter bör avlastas ekonomiska och kamerala ärenden för att därmed vårdarbetets effektivitet ej skall eftersättas, kan han ej biträda ut-

redningens förslag om att utbyta assistenttjänsterna vid de större slutna anstalterna (utom Roxtuna) mot kansliskrivare (kanslibiträden vid vanliga anstalter) och vid de mindre slutna anstalterna mot kontorister (biträden för skriv- och kontorsgöromål vid andra anstalter). Departementschefen föreslår för dessa fall utbyte av assistenttjänsterna mot kanslibiträden vid samtliga anstalter. Skulle det senare visa sig att den kamerala organisationen på detta sätt icke skulle fungera tillfredsställande bör frågan på nytt övervägas mot bakgrunden av vunna erfarenheter.

På grundval av förslag som fångvårdsbyggnadsutredningen framlagt för ungdomsanstalternas personal föreslår departementschefen följande:

Tjänsteförändringar

- 2 direktörer Ca 27 — anstaltsdirektörer Ca 27 (Uppsala resp. Västerås)
- 1 föreståndare Ca 22 — föreståndare Ca 23 (Ystad)
- 1 assistent Ca 22 (Uppsala), 1 assistent Ca 20 (Västerås), 1 assistent Ce 20 (Ystad) — kanslibitråde resp. Ca 11, Ca 11, Ce 11
- 1 vaktkonstapel Ce 12 (Nyköping) — kanslibitråde Ce 11
- 1 vaktfru Ce 10 (Ystad) — ekonomibitråde Ce 7 (i överensstämmelse med förhållandena å övriga anstalter för ungt klientel)
- 1 vaktkonstapel Ce 12 (Hildero) — vårdare Ce 12.

Departementschefen finner motiverat att göra de personalindragningar och arvodesbesparingar, som fångvårdsbyggnadsutredningen förordat, dock med den inskränkningen att posten till ersättning för yrkesrådgivning ej nedsattes med föreslagna 10 700 kronor, då denna minskning hade till förutsättning att en psykologtjänst vid Skenäsanstalten inrättades. Vidare bör i samband med indragningen av en assistenttjänst (lärare) vid anstalten i Uppsala arvoden till fritidsassistenter beräknas med 5 000 kronor. Genom denna anordning skulle frivilliga krafter, närmast folkbildningsintresserade ungdomsledare, tagas i anspråk för fritidsverksamheten.

Kostnadsminskningen på grund av de under detta avsnitt av departementschefen biträdda förslagen uppgår till 65 200 kronor.

Fångvårdens organisationskommitté hävdar, att styresmännen vid säkerhetsanstalterna — utom centralanstalten — trots räjongsystemets införande ej bör nedflyttas i lönegrad. Den oförändrade lönegradsplaceringen motiveras med att realiserandet av byggnadsprogrammet bör avvaktas och hänsyn tagas till arbetsuppgifternas kvalificerade art med hänsyn till klienteletets beskaffenhet. I samband med att kassarörelsen vid anstalterna i Norrköping och Karlstad centraliseras till Hallanstalten föreslår utredningen att de nuvarande tjänsterna som redogörarasistent i lönegrad Ca 22, respektive Ca 20 vid de båda förstnämnda anstalterna utbytes mot kansliskrivare.

Ehuru det torde vara otvivelaktigt att arbetet å säkerhetsanstalterna för styresmännen kan vara i många hänseenden betungande även efter räjongplanens införande, finner departementschefen dock att den för dessa an-

stalter bör medföra en anpassning av lönegraderna för styresmännen till dem som gäller för råjongerna inom det ordinära fångklientelet. På grund härav bör styresmannabefattningarna vid anstalterna i Norrköping, Karlstad och Västervik förändras från respektive direktör Ca 29 till anstaltsdirektör Ca 27, direktör Ca 27 till föreståndare Ca 23 och föreståndare Ca 22 till föreståndare Ca 23. Styresmannabefattningen Ca 23 vid anstalten i Kalmar bör bibehållas oförändrad. I den kamerala organisationen bör assistenterna i Norrköping och Karlstad — i likhet med vad departementschefen föreslagit i fråga om ungdomsanstalterna — utbytas mot kanslibiträden. Även bör tjänstebeteckningen för en assistent Ca 22 (jordbruksdriften på Hall) förändras till lantbruksinspektör Ca 22.

Vad angår anstalterna för unga biträder departementschefen kommitténs förslag att utbyta föreståndartjänsten vid anstalten i Nyköping mot en tjänst som biträdande fångvårdsinspektör i Ca 27. Därvid hänvisas till vad i det föregående anförts om denna anstalts uppgift som annex till centralanstalten, när det gäller det unga straff- och fängelseklientelet.

Beträffande kommitténs förslag i anledning av översyn av råjongerna för det ordinära fångklientelet framhålles följande.

Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anført om överläkartjänster för de råjongpsykiatriska uppgifterna vill departementschefen ej förorda inrättande av tjänster som överläkare vid anstalterna å Långholmen, å Härlanda, i Malmö och i Härnösand. Därmed faller också kommitténs förslag om vissa sjukhuschefsarvoden.

Departementschefen förordar, att 5 biträden för skriv- och kontorsgöromål anställes för assistenterna å centralanstalter för det ordinära fångklientelet, 2 å Långholmen och 1 å vardera anstalterna å Härlanda, i Malmö och i Härnösand samt 1 kanslibitråde i Ce 11 å kamrerarexpeditionen å Långholmen. Däremot anses den tillfälliga skrivhjälpen å direktörs- och kamrerarexpeditionerna på denna anstalt få bestå helt oförändrad.

Aspirantutbildningen inom fångvården synes departementschefen vara en angelägenhet av största betydelse, och han ansluter sig till de av kommittén framförda förslagen, vilket för budgetåret 1956/57 innebär en ökad medelsanvisning av 5 100 kronor.

Styresmannatjänsten vid anstalten i Mariestad bör nedflyttas från anstaltsdirektör i Ca 29 till anstaltsdirektör i Ca 27 och därmed erhålla samma lönegrad som motsvarande tjänst i Norrköping.

I och med råjongsystemets införande för säkerhetsanstalterna bortfaller nu utgående styresmannaarvoden för kolonierna Sjöboda och Orretorp.

I enlighet med vad departementschefen anført om organisationskommitténs förslag och i övrigt i detta sammanhang föreslås följande.

1. Tjänsteförändringar

- 1 direktör Ca 29 — anstaltsdirektör Ca 27 (Norrköping)
- 1 direktör Ca 27 — föreståndare Ca 23 (Karlstad)
- 1 föreståndare Ca 22 — föreståndare Ca 23 (Västervik)

- 1 assistent Ca 22 — kanslibitråde Ca 11 (Norrköping)
 1 assistent Ca 20 — kanslibitråde Ca 11 (Karlstad)
 1 föreståndare Ca 22 — biträdande fångvårdsinspektör Ca 27 (Nyköping)
 1 anstaltsdirektör Ca 29 — anstaltsdirektör Ca 27 (Mariestad)

2. Personalförstärkningar

- 1 kanslibitråde Ce 11 (kamreraren Långholmen)
 5 biträden rb [fångvårdsassistenterna Långholmen (2), Härlanda, Malmö, Härnösand]
 Avlöning till deltagare i utbildningskurs (aspiranter), 5 100 kronor
 Arvoden till styresmännen i Norrköping och Karlstad för tillsyn av kolonierna Sjöboda, resp. Orretorp, tillhopa 720 kronor, utgår.

Kostnaderna på grund av de under detta avsnitt av departementschefen biträdda förslagen uppgår till 37 100 kronor.

Fångvårdsstyrelsens yrkanden upptager i första hand tjänsteförändringar och personalförstärkningar för anstalten å Skenäs och dess annex Aspliden. Dessa har redovisats för 1955 års riksdag såsom förslag av fångvårdsbyggnadsutredningen i samband med utbyggnaden av anstalten (prop. 140). Personalorganisationen ansluter sig till den som gäller vid Ruxtunaanstalten och ungdomsvårdsskolorna och är en förutsättning för att anstalten skall kunna fungera som centralanstalt. Såsom departementschefen framhållit i inledningen till anslagen åt fångvården är frågan om vattenförsörjningen nu utredd, och byggnadsarbetena komma snarast att igångsättas. Under sådana förhållanden biträdes fångvårdsstyrelsens yrkanden i denna del utom i fråga om uppflyttning av 1 yrkesmästare i Ce 18, 1 yrkesmästare i Ce 14 och 1 köksföreståndare i Ca 12 samt i fråga om nyanställning av 1 förman i Ce 12.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör uppflyttas 1 befattning som läkare i Ce 29 (sinnesundersökningsläkare) vid fångvårdsanstalten i Malmö till förste läkare till 31 lönegraden och i samband därmed ordinariesättas, 5 vaktkonstaplar i Ca 12 (vid anstalterna i Gävle, Karlskrona, Kristianstad, Vänersborg och Örebro) till överkonstaplar i Ca 14 och 3 yrkesmästare i Ca 14 (1 mekaniskt arbete Kristianstad, 1 betongarbete Skogsgård och 1 icke anstaltsbunden för byggnadsarbete, placerad vid fångvårdsstyrelsens arbetsbyrå) till Ca 16.

5 överkonstapelstjänster Ce 14 av begärda 10 sådana tjänster och 25 vaktkonstapelstjänster Ce 12 föreslås ordinariesätta.

Följande extra befattningar föreslås till extra ordinarie: föreståndartjänsterna i Cg 21 vid kolonierna Mäshult och Sjöboda, befattningen som biträdande husföreståndare Cg 13 vid kolonien Hildero, 50 vaktkonstaplar i Cg 12 och 1 arbetsterapeut Cg 14 å Långholmen.

Av följande 15 vaktkonstapelstjänster i Cg 12 må förändras till

- a) arbetsterapeut i Ce 14
1 för diversearbete å vardera anstalterna å Långholmen och Härlanda
- b) yrkesmästare i Ce 14
1 för konfektion vid vardera anstalterna i Umeå, Karlstad, Västervik och Halmstad
1 för snickeri vid vardera anstalterna i Gävle, Mariestad, Hall, Malmö och kolonien Sjöboda
1 för tvätt vid Hallanstalten
- c) överkonstaplar i Ce 14
1 för skogsarbete vid vardera anstalten i Haparanda och kolonien Vångdalen
1 för ladugårdsarbete vid kolonien Sörbyn.

Det föreslås, att 1 tjänst som förste läkare i Ca 31 inrättas vid Roxtunaanstalten samt 1 tjänst som reparatör i Ce 12 vid samma anstalt.

Departementschefen finner sig ej kunna framlägga förslag om några ytterligare tjänster av dem fångvårdsstyrelsen begärt.

Kostnaderna för de av fångvårdsstyrelsen framförda, av departementschefen biträdda förslagen, uppgår till sammanlagt 116 600 kronor.

För den tillfälliga förläggningen Grötingen, som, enligt vad departementschefen i annat sammanhang föreslår, skall överföras till koloni, begöres en ökning med 69 700 kronor, utgörande kostnader för en ordinär personaluppsättning vid en koloni av den storleksordningen.

På grund av övergång till oljeeldning för värmeanläggningen vid centralanstalten i Härnösand kan 1 tjänst som reparatör i Ce 12 indragas, vilket innebär en kostnadsminskning med 10 100 kronor.

Under hänvisning till riksdagens skrivelse 384/1955 i anledning av Kungl. Maj:ts prop. nr 209 angående ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster m. m. bör anslaget uppräknas med 20 100 kronor.

Anslaget bör vidare uppräknas med 1 200 kronor under arvodesposten för ersättning av läkarvård enligt provinsialläkartaxan vid 4 kolonier, för vilka medel i övrigt under avlöningsanslaget redan finnes beräknade.

De av departementschefen i det föregående framlagda förslagen angående tjänsteförändringar och nya befattningar påkallar åtskilliga *åtgärder för förslagets genomförande*. Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om dessa. Såsom exempel på dylika övergångsanordningar må här nämnas bestämmelser om löneklassplacering m. m., förande på övergångsstat av ordinarie tjänster som i samband med tillsättning av uppflyttade tjänster kan bli övertaliga och bibehållande — övergångsvis — av dylika extra ordinare tjänster. För närvarande utgående särskilda lönetillägg å 780 respektive 630 kronor för år till direktör, föreståndare och assistent bör indragas. Tjänsteman, som åtnjuter dylikt tillägg men som icke vinner befordran till tjänst i högre lönegrad, bör dock övergångsvis behålla lönetillägget.

Till följd av automatiska utgiftsförändringar bör anslaget slutligen upp-

räknas med 112 800 kronor för avlöning under hela budgetåret 1956/57 av personalen vid tre kolonier för unga fångar, vartill 1955 års riksdag anvisat medel för halvt budgetår, samt 1 239 600 kronor på grund av beslutade ändrade grunder för beräkning av anslagsposten till rörligt tillägg eller sammanlagt med 1 352 400 kronor.

Anslaget höjes alltså med 1 639 000 kronor.

I personalförteckningen bör erforderliga ändringar vidtagas.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehått dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Ollén* och *Söderquist* (I: 168) och den andra inom andra kammaren av herr *Rylander* (II: 334), i vilka hemställts, att anslaget till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar måtte beräknas så, att beträffande fångvårdsanstalten i Uppsala en assistent i Ce 23 för undervisning och fritidssysselsättning kan anställas ävensom att läkararvodet bibehålles vid 4 800 kronor, dels ock en inom andra kammaren av herr *von Friesen* väckt motion (II: 479), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta höja anslaget till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar med 20 000 kronor för uppflyttning av 3 läkare i Ce 29 till 3 överläkare i Ca 37.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna I: 168 och II: 479.

Utskottet erinrar om, att första lagutskottet i sitt av riksdagen numera godkända utlåtande nr 28 hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en förutsättningslös utredning angående en effektivisering av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet. Då det knappast kan vara riktigt att riksdagen, i anslutning till att den begär en sådan utredning, genom en uppflyttning av 3 läkartjänster från Ce 29 till Ca 37 föregriper utredningens resultat, kan utskottet inte tillstyrka yrkandet i motionen II: 479.

Första lagutskottet har vidare enligt vad statsutskottet vid underhandsamråd inhämtat för avsikt att tillstyrka Kungl. Maj:ts i propositionen nr 156 framlagda förslag om sådana ändringar i straffverkställighetslagen, vilka är erforderliga för att genomföra den under förevarande punkt i statsverkspropositionen föreslagna utvidgningen av anstaltsgrupperingen till att omfatta även säkerhetsanstalterna och anstalterna för unga.

Statsutskottet hyser för egen del inte någon tvekan om att förorda rättspsykiatrisystemets införande för säkerhetsanstaltens del. Vad angår den föreslagna ungdomsrättsgruppen föreligger otvivelaktigt vissa svårigheter. I motionerna I: 168 och II: 334 har exempelvis framhållits, att en följd av anstaltsgrupperingens genomförande beträffande anstalter för unga skulle bli, att en enligt motionärerna välbehörlig befattning såsom assistent för undervisning och fritidssysselsättning vid fångvårdsanstalten i Uppsala skall utgå och ersättas av ett belopp på 5 000 kronor till arvodesanställda fritidsledare. Utskottet finner det i likhet med motionärerna inte böra ifrågakomma, att

möjligheterna att bereda de unga internerna undervisning skulle komma att beskäras. Å andra sidan synes det utskottet knappast rimligt, att en i och för sig riktigt utformad organisation skulle ändras endast av den anledningen att densamma i en detalj skulle medföra ett ogynnsamt resultat. På grund härav förordar utskottet att syftet med motionen i denna del tillgodoses på det sätt, att riksdagen vid sin tillstyrkan av förslaget förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga befogenhet att inom ramen för tillgängliga medel vidtaga erforderliga dispositioner för att sörja för en tillfredsställande undervisning och fritidssysselsättning vid Uppsalaanstalten. Då en sådan lösning inte kräver uppräknig av anslaget, bör motionsyrkandet av formella skäl avslås.

I nämnda motioner har även yrkats, att läkararvodet — 4 800 kronor — skall bibehållas vid Uppsalaanstalten för att behovet av psykiatriska konsultationer skall kunna tillgodoses. Utskottet är även på denna punkt ense med motionärerna om själva saken. Att märka är emellertid, att enligt Kungl. Maj:ts förslag en ny förste läkare skall anställas vid Roxtuna. Vid sådant förhållande synes erfarenheter av den nya ordningen böra avvaktas, innan den av motionärerna förordade uppräknig av anslaget i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag kommer till stånd.

Kungl. Maj:ts förslag har i övrigt inte givit utskottet anledning till annat uttalande än att utskottet ansluter sig till departementschefens uppfattning att personalorganisationen inom ungdomsräjongen bör anpassas efter ungdomsvårdsskolorna. Å andra sidan finner utskottet olämpligt, att inom fångvårdsstaten tillskapas två befodringsgångar, en högre för ungdomsräjongen och en lägre för övriga räjonger. Utskottet, som inte funnit sig böra framlägga förslag i denna fråga, förutsätter att Kungl. Maj:t ägnar densamma erforderlig uppmärksamhet och överväger, vilka åtgärder som må kunna vidtagas för att undvika en snedställning av tjänsterna.

Under åberopande av det anförda och då anslagsberäkningarna synes böra godtagas hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 168 och II: 334 ävensom II:479.

a) godkänna följande personalförteckning för fångvårdsanstalterna:

Personalförteckning

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat	
<i>Styresmän m. fl.:</i>	
1 fångvårdsdirektör	Ca 34
5 fångvårdsdirektörer	Ca 32
1 anstaltsdirektör	Ca 29
6 fångvårdsinspektörer	Ca 29
1 förste pastor och överlärare	Ca 29
4 anstaltsdirektörer	Ca 27

2 biträdande fångvårdsinspektörer	Ca 27
2 pastorer och förste lärare	Ca 27
6 kamrerare	Ca 25
1 arbetsassistent	Ca 23
2 assistenter	Ca 23
10 föreståndare	Ca 23
3 lantbruksinspektorer	Ca 22
1 bokhållare	Ca 21
15 föreståndare	Ca 21

Läkarpersonal:

6 överläkare	Ca 37
8 förste läkare	Ca 31

Personal i tillsynstjänst och arbetsdrift:

3 tillsynsmän	Ca 18
7 uppsyningsmän	Ca 18
6 yrkesmästare	Ca 18
7 uppsyningsmän	Ca 16
12 yrkesmästare	Ca 16
3 arbetsterapeuter	Ca 14
1 uppsyningsman	Ca 14
28 yrkesmästare	Ca 14
81 överkonstaplar	Ca 14
2 första vaktfruar	Ca 13
2 förmän	Ca 12
435 vaktkonstaplar	Ca 12
17 vårdare	Ca 12
27 vaktfruar	Ca 10

Sjukvårds-, kontors- och ekonomipersonal:

2 maskinmästare	Ca 18
2 kansliskrivare	Ca 15
2 översköterskor	Ca 15
1 köksföreståndare	Ca 14
3 kontorister	Ca 13
5 maskinister	Ca 13
1 reparatör	Ca 13
1 biträdande köksföreståndare	Ca 12
8 köksföreståndare	Ca 12
2 reparatörer	Ca 12
3 bilförare	Ca 11
15 kanslibiträden	Ca 11
26 kontorsbiträden	Ca 8

Tjänstemän å övergångsstat

1 anstaltsdirektör	Ca 29
3 direktörer	Ca 29
1 direktör	Ca 27
3 assistenter	Ca 22
1 föreståndare	Ca 22
1 lärare	Ca 22
7 assistenter	Ca 20

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25

2 förste läkare	Ce 31
5 läkare	Ce 29
1 psykolog	Ce 29

Anm. 1: Antalet ordinarie vårdare må överstiga det i förteckningen angivna antalet under förutsättning att motsvarande antal ordinarie vaktkonstapelsbefattningar hållas obesatta.

Anm. 2: Antalet ordinarie vaktfruar må överstiga det i förteckningen angivna antalet under förutsättning att motsvarande antal ordinarie vaktfrubefattningar hållas obesatta vid statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare.

b) fastställa följande avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas under budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	7 173 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	362 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	7 250 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 440 100

Summa kronor 18 226 400

c) till *Fångvårdsanstalterna*: Avlöningar för budgetåret 1956/57 under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 226 400 kronor.

Stockholm den 18 maj 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 144.